

անդուզներով, որոնքից պահպանել սասց ու օրհնեց ժողովրդին:

Առաջնորդարանում սպասում էին երկաթուղային կայարանում ընդունող պատգամաւորութիւնները, որոնց կողմից Տ. Յովհաննիսյան մի քանի խօսքով հաւատարմութիւն տուաւ իր գիտական պատրաստութեամբ ու անցեալ համեստ գործունէութեամբ իր նոր պաշտօնավարութեան շրջանում կը գործէ ժողովրդի համար, ժողովրդի հետ և ժողովրդի միջոցով: Յայտնելով խորին շնորհակալութիւն ցոյց արժանի յարգանքի համար, սրբազան մատանանցեց, որ նա ուրախ է հայ կեանքում վերջերս նկատվող մի բարի երևոյթից, այդ այն է, որ մենք աշխատում ենք աւելի մտնելու հասկանալ միմեանց: Եւ սըրբազանը ցանկանում է, որպէսզի հայ ազգային կրթական, հասարակական հիմնարկութիւնները գործիչները չնգնորվին սոսկ առանձին զէպքերում, այլ որպէսզի խօսքից զործի զիմի:

Աւելցնենք նաև, որ սրբազանին ընդ առաջ էր զնայել մինչև Սանդար կայարանը մի պատգամաւորութիւն՝ հինգ հոգուց բաղկացած՝ Քիֆլիսի հայ ծխական դպրոցների հոգաբարձութիւնների և երէցփոխների կողմից:

Մի քիչ յետոյ Մեսրոպ եպիսկոպոսը զնայ պալատ՝ այցելելու հիւանդ փոխարքային: Ձը նայելով իր հիւանդութեան՝ փոխարքան ընդունեց Քիֆլիսի հայոց նոր առաջնորդին և խօսակցեց հետը: Եպիսկոպոսը բարձրախոսութիւններ արեց նրա շուտափոյթ առողջութեան համար: Ապա Մեսրոպ եպիսկոպոս իր յարգանքը մատուցեց կոմսուհուն:

Մեզ, երկուշաբթի, Մեսրոպ եպիսկոպոս պաշտօնակալն այցելութիւններ կատարեց: Նա այցելեց փոխարքայի օգնական զինեւորալ Շատիրովին, Վրաստանի էկզարխ Ինչոկէնտի արքեպիսկոպոսին, փոխարքայի դիւանաւարան կառավարիչ Պետրոսին, խորհրդի անդամներ Հակոբէին, Օսեցիին և այլ պաշտօնատար անձանց: Մերկոյիան նորից այցելեց պալատը և տեղեկացաւ փոխարքայի առողջութեան մասին:

«Մշակի» խմբագիրներ՝ Ալ. Բալանթար, Հ. Առաքելեան և «Աբեր»-«Տարազ» հանդէսների խմբագիր Տ. Նազարեան երէկ ցանկով այցելութիւն տուին առաջնորդարանում Մեսրոպ եպիսկոպոսին և շնորհաւորեցին նրա առաջնորդական պաշտօնը և ունեցան զրոյց ընթացիկ խնդիրներ մասին:

ՅՕԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆԻՍՏԸ

Շաբաթ, մարտի 1-ին, երկոյան ժամը 8-ին, Մանթաշեան Աւետարական դպրոցի մեծ դահլիճում կայացաւ հայ գրեթէ զուտ ի 1500-ամեակի և հայ սոցալարութեան 400-ամեակի յօբելանսի առիթով կազմված Քիֆլիսի յօբելանական յանձնաժողովի նիստը, որին ներկայ էին յանձնաժողովի անդամները և բազմաթիւ կողմնակի անձինք:

Բանալով նիստը, Հ. Առաքելեան յայտարարեց, որ յանձնաժողովի նիստից առաջ նա կանէ մի զեկուցումն Բոսնիայիցի Արքայական Տան և հայերի յարաբերութիւններ, ինչպէս և հայոց հարցի մասին, որ անխղիւփօրէն կապված է առաջին հետ: Զեկուցման զխաւար միջոց էր բացատրել, թէ զեւ 300 տարի առաջ հայ ժողովուրդը իր ազատութեան յոյսերը ամփոփել է Թուրքաստանի և Բոսնիայի Արքայական Տան ծարերի վրա: Նկարագրելով Պարսկաստանի և զխաւարային տոր-Ջուզայի հայերի առեւտրական յարաբերութիւնները Թուրքաստանի հետ, սկսեալ Ալեքսէյ Միխայլովիչ ծարի օրից, ապա Իւրայէլ Օրիի, Գանձասարի կաթողիկոսների և Լաւրաբաղի հայ մելիքների, իւզաշիւնների ձեռնառումները՝ վերականգնել հայկական անկախ իշխանութիւնն ուսական հօգը արժուի հովանու ներքոյ, Մեծն Պետրոս կայսրի, Եկատերինա II կայսրուհու քաղաքականութիւնը, հայերին շնորհած արտօնութիւնները և առանձնաշնորհումները, Յովսէփ արքեպիսկոպոս Արքութեանի, Ներսէս Աջապակեցու գործունէութիւնը, որսախօսը անցաւ բուն հայկական հարցին, որի բուն ստեղծողը և հեղինակը, առաջ նա, եղաւ Ալէքսանդր II Ազատարար կայսրը՝ ՍանՍտեֆանայի դաշնագրի 16-րդ յօդուածով: Ապա նա նկարագրեց հայկական հարցի կրած զանազան պերիպետիաները, Սասունի շարքը, 1895 թ. մայիսեան ծրագիրը, հայկական մեծ կոտորածները, իշխան Լօբանովիչ ձախող քաղաքականութիւնը, իրանց հայերի գործած քաղաքական մեծ սխալները: Անցնելով հայկական հարցի վերջին ֆազիսին, դասխօսը բացատրեց օւնկնդիրներին վերջապէս ամեն տեղ առաջ եկած շարժումը ու հարցի այժմեան գրութիւնը և վերջապէս հաւատա ու յոյս յայտնելով, որ Թուրքաստանը կը վերազանայ իր առանձնական քաղաքականութեան և իր ձեռքը կառէ թիւրքաւայ ժողովրդի ազատագրութեան գործը:

Դասախօսութիւնից յետոյ կայացաւ յանձնաժողովի նիստը: Համաձայն նախագահող Հ. Առաքելեանի առաջարկին, ժողովը ընտ-

րեց իր միջից 10 հոգուց բաղկացած մի մասնաժողով, որին պաշտօն տուեց երկու շաբաթվայ ընթացքում մշակել գործունէութեան մի ծրագիր և ներկայացնել ընդհանուր ժողովին ի քննութիւն և հաստատութիւն:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՍԻՆ

Անցեալ փետրվարի 14 ին և 21 ին տեղի ունեցան Հայոց Ազգաբնակչան Ընկերութեան թանգարանի Գողթան բաժանմունքի մասնաժողովի նիստերը բժ. Ա. Զարգարեանի նախագահութեամբ: Առաջին նիստին մասնաժողովը ոտի կանգնելով յարգեց իր անդամ հանգուցեալ Աւետիք Արասխանեանի յիշատակը և նրա փոխարէն ընտրեց Ա. Դաւթբեկին: Ապա ցանկանալով որևէ կերպ յաւերժացնել հասարակական գործիչ և խմբագիր Ա. Արասխանեանի յիշատակը, մասնաժողովը որոշեց խնդրել հանգուցեալի կտակատար պ. պ. Մենտոր Բուշաթեանին և Աւետիք Զարգարեանին՝ յանձնել Ազգաբնակչան Ընկերութեան Գողթան բաժանմունքին Ա. Արասխանեանի գրադարանը և մի քանի յուշիկներ նրա իրերից, ինչպէս և լուսանկարը: Աւետիք Զարգարեան, որ մասնաժողովի անդամ-զանձապարտ լինելով ներկայ էր նիստին, սիրովը յօժարութիւն յայտնեց և խոստացաւ խորհրդակցել Մենտոր Բուշաթեանի հետ: Յաջորդ ժողովին Մ. Բուշաթեան և յայտնեց մասնաժողովին, որ ի նկատել տանելով այն հանգամանքը, որ Հայոց Ազգաբնակչան Ընկերութեան գրադարանը կողմնակի հայութեան մտաւոր կենտրոնում հայկական կուլտուրայի հոյակապ յուշարձանն է դառնում և որ իր արդի կազմակերպութեամբ մի-մի մնայուն կրթող է կանգնում մտքի հայ մշակներին նրանց մտաւոր բերեղներով, ամփոփելով իւրաքանչիւր զրոյի երկերն ու զբերքը առանձին պահապանի մէջ, որի վրա զբաղած է նրա լուսանկարը, ինքը ևս սիրով համաձայնում է յանձնել Ազգաբնակչան Ընկերութեանը Ա. Արասխանեանի գրադարանը՝ նուիրման վերջին խօսքը վերապահելով նրա փոքրասասակ աղջկան՝ նրա չափահաս զառած միջոցին: Մասնաժողովը խորին շնորհակալութիւն յայտնելով կտակատարներին՝ որոշեց այդ զբերքը պահել այն զեղեցիկ պահապանում, որի դարակները շինված են հանգուցեալի դագաղը Արասխանայի Քիֆլիս տեղափոխելիս զբաղած արկի տախտակներէ: Գրքերն արդէն ստացված են և առանձին ցուցակազրվում են:

Բացի սրանից՝ Միլիտիչ Բալանթարեանի առաջարկով մասնաժողովը խնդրեց իր նախագահ բժ. Զարգարեանին, որ իր հետ առնելով մասնաժողովի անդամներից ունեցած կամեանայ, այցելի Քիֆլիսում ապրող զօկերի տները և խնդրի նուիրել Հայոց Ազգաբնակչան Ընկերութեան թանգարանի Գողթան բաժանմունքին իրանց ունեցած ազգաբնակչան և նագիտական իրերը:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐԱՐՈՒՄ

Կիրակի, մարտի 3-ին, Հաւարարի ահուժում տեղի ունեցաւ ժողովրդական համախարանի հայկական սեկցիայի հայերէն դասախօսութիւնը: Դասախօսութեան նիւթն էր կեանքի պայմանների անաւելի թանգութիւնը, որ տարբեր-ցտարեւ աւելի և աւելի սուր կերպարանք է ստանում թէ Թուրքաստանում և թէ արտաստանում:

Դասախօս Ա. Մանուկեանը զուտ բանաւորներից և աշխատաւորներից բաղկացած ունկնդիր հասարակութեանը թաւական տեղեկութիւններ ընդունով ծանօթացնելով կեանքի թանգութեան, այլ և այդ թանգութիւնը առաջ բերող ուղղակի և անուղղակի պատճառների հետ, վերջում կանգ առաւ և այն միջոցները վրա, որոնցով կարելի է որոշ չափով գոնէ կուել թանգութիւն առաջ բերող պատճառների զէմ:

Դասախօսը ի միջի այլոց շնչեց, որ քաղաքային ինքնավարութիւնը, եթէ իսկապէս կամեանում է թանգութեան զէմ կուել, պէտք է սակազներ նշանակելուց բացի ունեւայ և իր սեփական մթերականաւանոցները, մանաւանդ ամենայն միջոցը պէտք է համարել ժողովրդական համայնական հիմնարկութիւններ ստեղծել: Կազմակերպելով կօօպերացիական սպառողական միութիւններ:

Առիթից օգտվելով կարեոր եմ համարում ուրախութեամբ յիշելու, որ այս ամսվայ ընթացքում Հաւարարում կը բացվի այնտեղի սպառողական ընկերութեան խնտութիւնը, որը հիմնվելով Հաւարարի նման կարեք զգացող թաղամասում՝ միազմայն կը ծառայի իր հարազատ նպատակին:

Յանկանում ենք կատարելաւ աղոյոթութիւնս Բ. Միլիտանին:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՆԱԽՈՑ

Շուրի-Սվախ երկտրուլիս
Շուրի, 1 մարտի
Այսօր Բազուկի Միլիտ, Արտախանեանի ամենաժողով անձնաւորութիւններից մէկից նամակ ստացվեց Շուրում, որ Միլիտա Սարախանեանը հեռագրել է Պետրոբուրգից: